ל) [עירובין נד: יומא כט.], ב) רש"ל מ"ו, ג) ותענית כג.

קרושין פב: ע"ש [פסחים סה. ע"ש], ה) לקמן קמא. ע"ש

[תוספתה דקדושין פ"ה],

ולחח"ם חומ׳ ברכום וו: [נפת"ש חוס' ברכות ט: ונסוטה יב. ובע"ו סד: ד"ה חחרים יתיישב גם הכח],
[יומח כח:], ה) נ"ח משמיה מרגלית, ט) נ"ח משמיה

דר' יוחנו. י) ועי' פרט"י

בשבת קמה:], ל) [סנהדרין סט:], ל) [לה רש"ש], מ) בס"א: סגלגלים, ל) [נ"ל

ותרגס. יעב"דן,

גליון הש"ם

עיין מדרש רבה בראשית פ' כו: שם אידלי יומא. עי'

נדרים דף ח ע"א בהרא"ש

עיין סנהדרין דף קד ע"ח

ישנים יומא דף לד ע"ב ד"ה מעשה:

. גמרא ר"ש כרכי אתילי

הידעת עת לדת יעלי

. 2 אִיוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר ודבריו לא בהשביל: איוב לד לה איוב לד לה

איוב דר ה וְיָהִי אַחַר דְּבֶּר יְיָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶה אֶל אִיוֹב וַיאמֶר יְיָ אֶל אֱלִיפֵּו הַתִּימְנִי ַחָרָה אַפִּי בְּךְּ וּבִשְׁנֵי רֵעֶיךְ בִּי לֹא דִבַּרְתָּם אַלַי נְכוֹנָה איוב מב ז בעבדי איוב: הַבַּיִּי 4. וייִשׁמעוּ שׁלשׁח רעי איוֹר אֶלִיפָז הַתִּימְנִי וּבְלְדֵּד הַשׁוּחִי וְצוֹפֶר הַנְּעֲמְתִי וִייָּוְעֵדוּ יַחְדָּו לְבוֹא לְנוּד לוֹ וַיָּיְנְּוּר יִּוְיָּרְ לְבוּא לְנוּוּ לְּרּ וּלְנְחֲמוֹ: איוב ב יא 5 וַיְהִי בִּי הַחֵל הָאָדְם לְרב עַל פְּנֵי הָאָדְמָה וּבְנוֹת יֻלְּדּוּ בראשית ו א להם: לֶהֶם: בראשית ו א 6 וְיְהִי לוֹ שִׁבְעָנָה בְּנִים וְשָׁלוֹשׁ בָּנוֹת וַיִּקְרָא שֵׁם הָאָחַת יְמִימָה וְשָׁם הַשָּׁנִית קָצִיעָה וְשַׁם הַשְּׁלִישִׁית קָּרְן איוב מב יג-יד --! 7 ואת שדוד מה תעשי בי עְגָבִים נַפְשַׁךְ יְבַקְשׁוּ: תָלְבְּשִׁי שָׁנִי כִּי תַעְרִי בְפּוּךְ עִינִיךְּ לַשְׁוָא תִּתְיִפִּי מָאֲסוּ בְּרְ עַנְיִרָם נַפְשַׁךְ יְבַקְשׁוּ: עֹגָבִים נַפְשַׁךְ יְבַקְשׁוּ:

. ירמיהו ד ל אַבְרָהָם זְקַן בָּא בּיָמִים וְיִיְ בַּרָךְ אָת אַבְרָהָם בָּכּל: בראשית כד א בראשית כד א פַ וְיָזֶד יַעָלָב נְזִיד וְיָבֹא עַשְׂו

מן הַשַּׂרָה וְהוּא עֵיַף: בראשית כה כט

בראשית כה כט 10 בּי בַשְּׁדֶה מְצְאָה צְצְעַקְה הַבְּעַרְ הַמְאלְרְשָׁה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לְה: דברים כב כז 11 בִּי קוֹל בְּחוֹלָה שָׁמִעְתִי צְרָה בְּמַבְּכִּיִרְה קוֹל בַּת בְּוֹרְ בְּטֵּרְבֵּין וו קול. ציון תְּתְנִפָּח תְּפָרִשׁ כַּפְּיהָ אוֹי נָא לִי כִּי עֵיפָה נָפְשׁי לְהַרְגִים: ירמיהו ד לא 12 וַיאמָר עַשְׁוֹ הַנָּה אָנִכִּי הולר למות ולמה זה לי בראשית כה לב בְּכַרְה: בראשית כה עב 13 עָזִי וְזְמְרֶת יָה וְיְהִי לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוְהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרִמְמֶנְהוּ:

שמות טו ב 14 ויעקב נתן לעשו לחם 14 וְיַצֵּקב נְתוֹ לְצַשְּׁוֹ נְיְשׁׁ וְנְזִיד עֲרְשׁים וַיֹּאבֶל וְיַשְׁׁהְ וַיְּקָם וַיַּלָּךְ וַיְּבֶּז עַשְּׁוֹ אָת הַבְּכַרְה: בראשית כה לד וַיִּשְׁמָעֵאל בְּנְיוֹ אֶל מְעָרַת וְיִשְׁמָעֵאל בְּנְיוֹ אֶל מְעָרַת וְיִשְׁטְגַּאַר בְּיִּדְ עָּיִּ דְּיָּרְ הַמֶּרְפֵּלְה אֶל שְׁדֵה עֶפְרֹן בֶּן צֹחַר הַחִתִּי אֲשֶׁר עַל פְּנֵי ממרא: בראשית כה ט ויגוע יצחק וימת ויאסף 16 אֶל עַמָּיו זְקַן וּשְׁבַע יָמִים זַיִּקְבְּרוּ אתוֹ עַשְּׁו וְיַעֲקֹב בָּנָיו: בראשית לה כט בָּנָיו: בראשית לה

רבינו גרשום

ומתרפא. רחמה ומרויח: מכאן שאין אדם נתפס על צערו. על מה שמדבר מכובד צערו דכתיב לא בדעת ידבר כלומר שאין . דעתו מיושבת עליו מחמת לא חישב (לא) תפסו מכי מה שדבר כנגדו: כלילא הוה להו. כתר וחקוקיז עליו ג' פרצופין של ג' חביריו וכשרואין שאחת מהן נשתנה פניה מיד היו יודעין שחבירו אין שרוי בנחת ויש אומרים ג' אילנות היו מן האילנות שבו היו יודעין . שאין שרוי בטובה אותו שאין שחיי בטובה אחת שנקרא (העירה) [האילן] על שמו: רבייה. כלומר פריה ורביה שהנקבה מגדלת בניה: ולדידן דאמרת רבייה. דדבר טוב הוא: שבענה. היינו ב׳ פעמים ז׳: קציעה. קדה: בושם. שקוריו קו"ש: דקרש. חיה ששמה קרש: לקותא היא. ואינה יפה מפני שיש בה כמה גווניז: כי כוחלא. אברהם עבר אותו רשע ה׳ עבירות: היינו בכל. דלא מרד בימיו: ש״מ דעבר תשובה. די

בכוחלא דרישקא במינה. אע"ג דכחול הוא שחור כדפירש דרקון. נחש: מכישה. נושכה: ומסרפה. לשון רפיון: שאין אדם בה"ג אוכמא אוכמא [חולין מו:] היינו דמיא לכוחלא ה"פ כי היכי דכוחלא דרישקא מקרין ומאיר משאר כוחלא כך היא היתה

והשתא אתי שפיר הא דמייתי ותקרעי

בפוך עיניך דכחול דומה לפוך שנותנין

כחול בעין אבל לפירוש רש"י דגרם כי

כורכמה דרישקה קשה לרשב"ה ה"כ

מאי מייתי ותקרעי בפוך עיניך ויונתן

תרגם נרד וכרכום רשק יוכרכום

כפרים עם נרדים עם רישהא (שיר ד):

שבל חולה שרואה אותה מיד

אברהם אכתי לא היה חולי בעולם

כדאמרי׳ בהשוכר את הפועלים (ב"מ

דף פו.) דעד יעקב לא הוה חולשא ועד

אלישע לא הוה דאיחלש ואיתפח ומלינן

לחימר דהכא בחולה של מכה איירי

ור"ת ור"י מפרשים דעד יעקב לא

הוה דאיחלש היינו חולי של מיתה מכאן

ואילך הוה דאיחלש חולי של מיתה ולא

הוה דאיתפח עד אלישע:

על נערה המאורסה. ואס

נח על נערה המאורסה כדאמרי׳ בפ׳

ארבע מיתות (סנהדרין דף מ: ושם ד״ה

לוערה) בעולת בעל יש להן וכנסת

לחופה ולא נבעלה אין להן ואומר ר"י

דאף על פי שלא נלטוו מכל מקום

מכוער הדבר כמו ושט את הבכורה

לף על פי שאינו מצווה על כך:

שלשה

תאמר והלא לא נצטוו בני

מתרפא. ול"ת והל בימי

ללדת עולה לראש ההר כדי שיפול ממנה וימות ואני מזמין לה נשר שמקבלו בכנפיו ומניחו לפניה ואלמלי מקדים רגע אחד או מתאחר רגע אחד מיד מת בין רגע לרגע 🏵 לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי יחולל אילות תשמור יאילה זו רחמה צר יחולל בשעה שכורעת ללדת אני מזמין לה דרקון ואלמלי מקדים רגע אחד או מאחר רגע אחד ידבר ודבריו לא בחשכל יי(וכתיב יכי לא דברתם אלי נכונה כעבדי איוב) אמר רבא מכאן שאין אדם נתפס בשעת צערו וישמעו שלשת רעי איוב את כל הרעה הזאת הבאה עליו ויבאו איש ממקומו אליפז התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ויועדו יחדו לבוא לנוד לו ולנחמו מאי ויועדו יחדו אמר רב יהודה אמר רב מלמד ואחר שלש מאות פרסי מנא הוו ידעי איכא

נאה משאר נשים וקרן הפוך לשון כי קרן עור פני משה (שמות לד) להו. כתרים ובכל כתר שלשה פרצופים ואיש את שמו מחוקק על

שמכישה בבית הרחם (3) ומתרפה ממולדה מיד מתה בין רגע לרגע לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי ²[איוב] לא בדעת שנכנסו כָולן בשער אחד ותנא בין כל אחד דאמרי כלילא הוה להו ואיכא דאמרי אילני הוה להו וכיון דכמשי הוו ידעי אמר רבא היינו דאמרי אינשי או חברא כחברי דאיוב

פרלופו וכשבאין יסורין על אחד מהן פרלופו משחנה וכן אילני: דכמשי. פלטיי"א: או מבכמ כחברי דחיוב. אם אין לו לאדם אוהבים נוח לו שימות: לרוב על פני האדמה ובנות יולדו וגו': רביה באה לעולם. כשנולדה בת לפי שממהרת להיות לו 0 זרע: הוכפלו ביופי. ואין לך כפל טוב ממנו: שדומה ליום. ברה כחמה: כקליעה. מין בושם הוא: קרנא דקרש. מין חיה וקרניה משחירין כמו לבע: כורכמה דרישהה. כרכום של גן הגדל בגינה: במיניה. שהוא מעולה (ס) ממין שאר בשמים: אילטגנינות. חוזה בכוכבים: משכימים לפתחו. ליטול עלה ממנו: אידלי יומא. הוגבה שמש כשהחמה זורחת: אידלי קצירא. מיקל החולי: אבל אין לו פה. שהוא יושב ודומם: עדשין אין להן פה. כמו שיש לפולין ולשחר מיני קטנית כמין סדק: לנחומי אין להס פה אבל אינם בניעי מגלגלים של כגלגל: ושע את הבכורה. וביזה את העבודה שהיתה בבכורות שט תרגום של בזיון מדוע הקילתני (שמואל ב יט) תרגום יונתן אשטתני: בכל

נחפם. להתחייב על שהוא מדבר קשה מחמת לער ויסורין דקאמר

לא בדעת ידבר לא אמר (לא) ברשע ידבר אלא לא בדעת: כלילי הוו

הוהות הר"ח

(ל) גם' או מאחר רגע אחד מקדים רגע: (ג) שם ודאי דאמריתו משמיה דר' יוסי כל מיתה שיש בה גויעה: מיצחק מ"ט דקחשיב ליה ליצחק מקמיה ש"מ . תשובה עביד ליצחק מקמיה ודלמא דרך זכמתן: (ה) רש"י ד״ה כרכומיז כל"ל:

לעזי רש"י

פלטיי"א [פלציד"א]. כמוש, כמושים.

מוסף רש"י

. איצטגנינות. להיות כקי בהליכות המזלות ותחילות השעות (יומא כח:). משכימין לפתחו. לשאול נמזלות (שם). דרדקי. נחורים שלא הגיעו לסברא אדבורי קמה:). אדבריה. הוליך את ילחק לפניו (בראשית כה מ).

רבינו גרשום (המשך) שהוא שחור הרבה מבהיק מאד: רישקה. בלע"ז אריינטי"ל: במיניה. שהוא משובח במינו: כורכמא דרישקא. קרוק"ו. איצטגנינות גדולה. שהיה בקי (אותו צבע) הרבה במזלות והיו שואליז מה אידלי קצירא. מיקל חולה מחליו ולערב מכביד לו: . לה פה ביצים [נמי] אין להם פה ומנחמין בהן אבלים כמו בעדשים ולמאן דאמר מה עדשה זו מגולגלת כעדשים: לאלתר כשמת

או יימיתותא יויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם רבי יוחנן אמר רביה באה לעולם ריש לקיש אמר מריבה באה לעולם אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן לדידך דאמרת רבייה באה לעולם מפני מה לא נכפלו בנותיו של איוב אמר לו נהי דלא נכפלו בשמות אבל נכפלו ביופי דכתיב זויהי לו שבענה בנים ושלוש בנות ויקרא שם האחת ימימה ושם השנית קציעה ושם השלישית קרן הפוך ימימה שהיתה דומה ליום קציעה שהיה ריחה נודף כקציעה קרן הפוך אמרי דבי רבי שילא שדומה לקרנא דקרש מחייכו עלה במערבא קרנא דקרש לקותא היא אלא אמר רב חסדא ככורכמא דרישקא לקיניה שנאמר יכי תקרעי בפוך ∘רבי שמעון ברבי איתילידא ליה ברתא הוה קא חלש דעתיה אמר ליה אבוה רביה באה לעולם אמר ליה בר קפרא תנחומין של הבל ניחמך אבוך י∘[דתניא] אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אלא אשרי למי שבניו זכרים אוי לו למי שבניו נקבות אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסי אשרי מי שאומנותו בוסמי אוי למי שאומנותו בורסי כתנאי יוה' ברך את אברהם בכל ∞מאי בכל רבי מאיר אומר שלא היתה לו בת רבי יהודה אומר שהיתה לו בת יאחרים אומרים בת היתה לו לאברהם ובכל שמה ר"א המודעי אומר יאיצמגנינות היתה בלבו של אברהם אבינו שכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו רבי שמעון בן יוחי אומר יאבן מובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם תלאָה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה אמר אביי היינו דאמרי אינשי פאידלי יומא אידלי קצירא דבר אחר שלא מרד עשו בימיו דבר אחר שעשה ישמעאל תשובה בימיו שלא מרד עשו בימיו מגלן דכתיב יויבא עשו מן השדה והוא עיף ותנא אותו היום נפטר אברהם אבינו ועשה יעקב אבינו תבשיל של עדשים לנחם את יצחק אבין [ומ"ש של עדשים] אמרי במערבא משמיה דרבה בר מרי מה עדשה זו אין לה פה אף אבל אין לו פה דבר אחר מה עדשה זו מגולגלת אף אבילות מגלגלת ומחזרת על באי העולם מאי בינייהו איכא בינייהו לנחומי בביעי אמר רבי יוחנן חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום בא על נערה מאורסה והרג את הנפש וכפר בעיקר וכפר בתחיית המתים ושם את הבכורה בא על נערה מאורסה כתיב הכא ויבא עשו מן השדה וכתיב התם ייכי בשדה מצאה הרג את הנפש כתיב הכא עיף וכתיב התם "אוי נא לי כי עיפה נפשי להורגים וכפר בעיקר כתיב הכא 12למה זה לי וכתיב התם 13ה אלי ואנוהו וכפר בתחיית המתים דכתיב הנה אנכי הולך למות ושם את הבכורה דכתיב בימיו מגלן כי הא דרבינא ורב חמא בר בוזי הוו יתבי קמיה דרבא וקא מנמנם רבא א"ל רבינא לרב חמא בר בוזי ודאי דאמריתו מיפה שיש בהְ גויעה זו היא מיתתן של צדיקים א"ל אין והא דור המבול א"ל אנן גויעה ואסיפה 🛛 מיכל קאמרינן והא ישמעאל דכתיב ביה גויעה ואסיפה אדהכי איתער בהו רבא אמר להו ידרדקי הכי א"ר יוחנן ישמעאל עשה תשובה בחיי אביו שנאמר ¹ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו י ודילמא ס דרך חכמתן קא חשיב להו אלא מעתה יויקברו אותו עשו ויעקב בניו מאי מעמא לא חשיב להו דרך חכמתן אלא מדאקדמיה אדבורי אדבריה ומדאדבריה שמע מינה תשובה עבד בימיו ת"ר שלשה המעימן הקב"ה בעולם הזה מעין